GAZETA
Wielkiego Xięstwa
POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadworněj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 166. W Piątek dnia 19. Lipca. 1839.

Wiadomości zagraniczne.

Rossya.

Z Petersburga, d. 16. (28.) Czerwca.

Dnia 13. Maja wybuchnął okropny pożar w miasteczku Iwanowo w gubernii Władimirskiéj, powiecie Szujskim, należącem do Hrabi Szeremietjew, i wsławionem przez swoje rękodzielnie. Zgorzało 39 domów murowanych, 271 drewnianych i 61 zabudowań fabrycznych. Nadto w przyległéj wsi, Ikonnikowo, 106 domów włościańskich i 3 fabryki. Dwóch ludzi straciło życie, a mała jedna dziewczynka ze strachu umarła. Szacują zrządzoną szkodę w miasteczku na 3,580,330, a we wsi na 286,000 rubli. Za odebraniem téj smutnéj nowiny fabrykanci zgromadzeni z powodu wystawy w Petersburgu, zrobili natychmiast pomiędzy sobą składkę na wsparcie ofiar téj klęski. Przyczyną pożaru była nieostrożność.

Francya.

Z Paryża, dnia 10. Lipca.

W moc postanowienia królewskiego z dnia 7. m. b. Markiz Gueilly Rumigny, dotychczasowy poseł przy dworze Turyńskim, w miejsce Xięcia Montesquiou Fezensac posłem przy dworze Królowéj hiszpańskiéj mianowany został. Posadę Markiza Rumigny otrzyma Markiz Dalmacyi.

W moc postanowienia królewskiego wywóz cukru pod obcą banderą za granicę, dozwolony przez dekret Gubernatora Guadelupy, zabronionym zostaje.

Obrady Izby Parów, onegdaj po zamknięciu sessyi przerwane, trwały wczoraj od 12. aż do 6. godz. Stósownie do pogłoski Izba Parów dotychczas dopiero nad karogodnością obżałowanych obradowała, a nawet w tym pierwszym przedmiocie porozumieć się nie mogła. Dzisiaj więc rozpoczną się może dyskussye nad zastósowaniem kary a wyrok zapewne jutro dopiero zapadnie.

Rada ministeryalna ostatniemi czasy często się zgromadzała, aby nad tém obradować, czyliby wypadało karę śmierci spełnić, jeżeliby wyrok takowy na kilku obżałowanych zapadł. Obrady te miały być przez Króla spowodowane, ale wypadek ich dotychczas nie wiadomy.

Twierdzą, że Barbès oświadczył, iż jeżeli wyrok śmierci nań zapadnie, do łaski królewskiéj adpellować nie będzie. Mialon przeciwnie powiada, że wszelkich użyje środków ocalenia, którychby mu obrońcy jego doradzać mieli. Wszyscy inni obżałowani, Martin Bernarda wyjąwszy, polegają na łagodności sędziów.

Xiążęta Aumale i Montpensier nie byli dzisiaj w Collège Henryka IV. Nastąpiło to zaś w skutek doniesienia policyi, która się dowiedziała, że stronnictwo republikańskie tych młodych Xiążąt schwycić i w niewiadomém miejscu ukrywać chciało, aby ich zatrzymać jako zakładników za oswobodzenie obżałowanych majowych.

Gazette des Tribunaux donosi, że przed dwoma dniami na ulicy Faubourg du temple potajemną prassę zabrano, gdzie właśnie numer »Monitora republikańskiego« drukowano, który odezwę do Izby Parów zawierał; w skutek odkrycia tego kilkanaście osób aresztowano.

Izba Parów jeszcze dwie kategorye obżałowanych majowych sądzić będzie. Pierwsza z tych składać się ma z 40, a druga z 30 osób. Nierównie większa część oskarzonych, t. j. 240 do 250 indywiduów, stanie przed sądem policyi poprawczéj.

Stósownie do pogłoski, kilku deputowanych temi dniami w Izbie wniosek uczyni, aby Izba postanowienie dotyczące odroczenia prawa cukru cofnęła i zbadanie onegoż niezwłócznie przedsięwzięła.

Anglia

Z Londynu, dnia 9. Lipca.

Podczas gdy dzienniki torysowskie sądzą, że Królowa będzie musiała Lordom na ich adres względem wychowania publicznego zgodną z uchwałą Izby wyższéj dać odpowiedź, i dla tego cofnąć wydany już w tym przedmiocie tajny rozkaz gabinetowy, przez coby jednak na planie ministeryalnym oparte wotum o zapomożce, uchwalone w Izbie niższéj, zniweczono i obie Izby koniecznie między sobą poróżnić musiano, gdyżby w takim razie dozwolonych przez Izbę niższą pieniędzy nie można użyć w tym duchu, w jakim je Izba niższa użytemi mieć chciała, ministeryalne i liberalne dzienniki jednozgodnie zapewniają, że N. Królowa nie zastósuje się do wyroku Izby wyższéj, ale owszem Lordom nieukontentowanie swoje z powodu ich postępowania bez ogródki objawi.

Królowa codziennie regularnie konno jeździ i to w towarzystwie Miss Quentin, która z bardzo pomyślnym skutkiem miejsce koniuszego zastępuje. Miss Quentin ujeździła już sześć koni do szczególnego użycia N. Pani.

Wzburzenie umysłów w Birminghamie jeszcze nie ustało. Gdy po przeczytaniu dn. 5. wieczorem aktu o buntach miano uskutecznić wydany rozkaz, wzywający mieszkańców do spokojnego siedzenia w domach, i ulice z ludzi oczyścić chciano, doznali policyanci i żołnierze w najodleglejszych dzielnicach miasta silnego w téj mierze oporu i powitano ich nawet gradem kamieni. Utrzymali się jednak przy swojem i wiele osób aresztowano. Dnia 5. było miasto stósunkowo spokojne, ale obawiano się skutków poprzylepianych po rogach ulic uchwał z strony deputowanych kartystowskich. Za ukazaniem się wspomnianych uchwał konwentu narodowego, trzymała się naprzód policya tego, który je poprzylepiał, a potém agenta nowości, Pana Guesta, który się jednak do drukarza P. Watsona, odwoływał. I temu także nie bardzo chodziło o poświęcenie się za konwent i kartę ludu; oświadczył bowiem bez ogródki, że Pan Lovett, Sekretarz, i Pan John Collins, jeden z deputowanych konwentu, polecili mu wydrukowanie owych uchwał, poczém magistrat tych dwóch panów aresztować rozkazał. Lovetta ujęto w sali konwentu, gdzie istotnie zastano go przygotowanego na los, jaki go czekał. Stawiony przed magistratem zebranym, zeznał natychmiast, że uchwałę owę konwentowi przełożył, a na zapytanie, czyliby w chwili, gdy uchwałę tę przylepiać kazał, nie wiedział, że magistrat pewne osoby za zgromadzenie się w Bullringu ukarał, odpowiedział, że istotnie o tém wiedział, i że, gdyby był mieszkańcem Birminghamu, byłby raczéj każdą poniósł ofiarę, zanimby takiéj despotycznéj ulegał przemocy. Także Collins zeznał, że uchwałę tę wytłoczyć i 500 exemplarzy poprzylepiać rozkazał, ale nie chciał wymienić nazwiska deputowanych, którzy nad tą uchwałą głosowali. Zażądana przez magistrat rękojmia zdawała im się za wielką i obydwóch do więzienia odprowadzono. — W nocy z dnia 6. na 7. skończyło się na wybiciu kilku szyb w oknach, ale wojsko z wielką trudnością ulice miasta o godzinie 10 z ludzi oczyściło, i dopiero dnia 7., w Niedzielę rano, panowała w mieście zupełna spokojność, wyjąwszy jedno zbiegowisko w okolicy Hollowaja, gdzie kartysta jeden właśnie w czasie nabożeństwa popędliwą bardzo miał mowę. — Wczoraj wieczorem o godzinie 9, gdy dzień spokojnie przeminął, tyle się znowu ludzi po ulicach zebrało, że wszystko wojsko, wzmocnione nadto milicyą konną i znacznemi oddziałami londyńskich policyantów, wyruszyć musiało. Nie przyszło przecież do krwawych scen, bo spodziewane od motłochu posiłki z strony okolicznych węglarzy nie nadeszły i wojsko już o godzinie 11 do koszar powróciło. Na nowsze wiadomości dochodzą do godziny 8 dziś rano; nie donoszą o żadnych nowych wypadkach i spodziewają się, że rozruchy ustaną, gdy część jednę naczel-

ników kartystowskich uwięziono, a druga Birmingham opuścić zamyśla. Dotąd siedzi 30 osób w więzieniu. Z ranionych urzędników policyi żaden nie umarł. Dr. Taylora za złożeniem rękojmi na wolność wypuszczono; Feargus O'Connor i pewien pożyczający na fanty zaręczyli za niego po 250 funt, a on sam złożył 500 funtów aby się mógł przed najbliższym sądem przysięgłych z uczynionych mu zarzutów usprawiedliwić. Feargus O'Connor opuścił potém Birmingham; wyjechał on na raz onegdaj do Manchestru, i głoszą, że Dr. Taylor i inny deputowany, Dr. M'Douall, poszli za jego przykładem. W Birminghamie usiłowano rozsiać pogłoskę, że Pan Attwood dn. 15. b. m. przy rozpoczęciu tak nazwanego świętego miesiąca kartystów, porzuci swe miejsce w parlamencie i na czele ludu stanie dla popierania karty ludu. W tym świętym miesiącu chcą kartyści, jak się już napomknęło, wstrzymać się od wszelkiéj pracy i używania wszelkich akcyzie ulegających przedmiotów, i u tych zamieszkać, którzy ich zdaniem, za wiele dóbr doczesnych mają.

Z dnia 10. Lipca.

N. Pani wczoraj w towarzystwie Xiężny Hohenlohe szpitał w Greenwich odwiedzić raczyła. Jutro po południu będzie tajna rada gabinetowa w pałacu Buckingham. Wielka liczba Parów, co za adressem planu naukowego glosowali, stósownie do starodawnego zwyczaju Arcybiskupowi towarzyszyć będzie, kiedy adres ten Królowéj wręczy.

Z Nowego Yorku mamy wiadomości po d. 19. Czerwca. Dwa okręty z niewolnikami, sprowadzone przez okręt wojenny angielski do Nowego Yorku, czekają tam jeszcze wyroku sądowego. Dowiedziano się przy téj sposobności, że około 20 okrętów północno-amerykańskich, przez oficerów amerykańskich dowodzonych, obrzydliwym handlem niewolnikami ciągle się trudni; papiery ich okrętowe pochodzą wszystkie z jednego źródła, t. j. od Konsula północno-amerykańskiego w Hawannie. «Okręty angielskie (powiadają gazety Nowo-Yorskie) kilkakrotnie już je przytrzymały, ale po przezieraniu ich papierów, zawsze je znowu wolno puściły. Teraz jednak postanowiły doświadczać, czyli istotnie bandera amerykańska okrętów handlem niewolnikami się trudniących bronić może i w tym celu owe dwa okręty do Nowego-Yorku sprowadziły.« — Gazety północno-amerykańskie zawierają oraz bliższe szczegóły wypadku, względem którego onegdaj Lord Brougham Sekretarzowi osad pytanie podał, t. j. najmowania niewolników na lat 8 za 5 funt. szt. od osoby. Okręty angielskie 5 takich statków z niewolnikami zabrały, na których 1500 pod takim warunkiem najętych niewolników się znajdowało. Uważamy przytém, iż przypuścić nie można, ażeby choć jeden z tych nieszczęśliwych po upływie lat 8 będzie mógł być wyzwolonym, kiedy ciężka robota w plantacyach kawy życiu ludzkiemu prędzéj tamę kładzie. — Statek parowy »John Bull« spalił się na rzecze Św. Wawrzeńca. Wielu passażyerów, chcących się pływaniem ocalić, utonęło. W Vicksbourg dom handlowy Bennet i Ferridness z summą 1 mil. dolarów zbankrutował.

Niemcy.

Z Karlsruhe, dnia 10. Lipca.

Na posiedzeniu Izby Deputowanych dnia 8. Lipca podczas obrad nad budżetem wydziału poselstw rozmaite rozbierano stósunki polityczne. Powstawano nasamprzód na przytłumienie wolności druku, na sprawy Królestwa Hanowerskiego i na system związku Rzeszy Niemieckiéj w ogólności. Deputowany Rotteck z tego względu sprzeciwiał się dalszemu utrzymywaniu posła u Związku Niemieckiego, ponieważ tenże w sprawie hanowerskiéj tego nie dał wotum, które się z przekonaniem każdego wolno myślącego Niemca zgadza, a Deputowany Sander wręcz oświadczył, iż wszystkie konstytucyjne państwa niemieckie wszelkie związki polityczne z Hanowerem zerwać powinny. Minister stanu Blittersdorf ujrzał się przeto w konieczności zwrócenia uwagi Izby, że podobne wysłowienia za upośledzenie należącego się Królowi Hanowerskiemu uszanowania poczytane być muszą.

Rozmaite wiadomości.

Z Poznania. — Dziennik urzędowy Król. Regencyi w Poznaniu z d. 16. Lipca zawiera między innemi obwieszczenie względem skupowania koni dla wojska na r. 1839; — o przedawaniu trucizn; — ogłoszenie tyczące się wstępowania w śluby małżeńskie i osiadania osób do wojska obowiązanych; — polecenie Dra. Jacobsohna historyi źródeł prawa kościelnego; — następujący przedmiot cenzuralny: Następujące dzieła wyszłe w języku polskim za obwodem państw pruskich: 1) 100 bajek podług Lafontaina, ozdobione 100 obrazkami; poszyt 5 — 7. W Lipsku u Breitkopfa i Haertela. 2) Herbarz polski Kaspra Niesieckiego T. J. przez Jana Nep. Bobrowicza. W Lipsku u Breitkopfa i Haertela. 3) Najnowsze sposoby stawiania pieców i kuchni. W Krakowie 1839. 4) Zbieracz umysłowych rozrywek. W Krakowie 1839.; mogą być w krajach pruskich przedawane; — następujące doniesienie o nazwaniu posady: Na mapie po-

wiatu Obornickiego z r. 1836. nazwiskiem Popowko oznaczone odbudowanie na terytorjum Popowskiém otrzymało nazwę N o w a k o w o; — następujące kroniki osobiste: W Raszkowie powiatu Odalanowskiego, mieszczanie Adam Hylewski, Stanisław Witkowski i Franciszek Kierblewski; w Zaborowie powiatu Wschowskiego mieszczanie Daniel Scholz i Bogufał Pluntka; w Szlichtingowie tegoż powiatu mieszczanie Ernest Schubert, Fryderyk Strempel i Bogumił Roehr; i w Święcichowie tegoż powiatu mieszczanie Franciszek Jerkowicz i Antoni Franz, zostali mianowani radzcami miejskimi. — Kupiec Karól Edward Scheel w Lesznie, naczelnik handlu pod firmą J. D. Scheibe następca, został potwierdzony agentem angielskiego towarzystwa zabezpieczenia od ognia *Royal Exchange* dla miasta Leszna, pow. Wschowskiego; — doniesienie o chorobie bydlęcéj: Z powodu ospicy między kilku trzodami owiec w mieście Skwierzynie wybuchniętéj, miasto to pod względem owiec i wełny zostało zakordonowane, przewóz jednakże wełny dobrze w wańtuchach opakowanéj jest dozwolony; — i następujący Najwyższy rozkaz gabinetowy: »Z raportu W Panów z dnia 8. z. m. wyczytuję, iż tak sądy Wielkiego Xięstwa Poznańskiego, ich deputowani Kommissarze, jako i Kommissya Generalna, oddział 4ty Ustawy z d. 9. Lutego 1817. §§. 145. i następnych w przedmiocie używania języków urzędowych, rozmaicie wykładają. Ażeby więc usunąć wszelkie wątpliwości i jednostajne zaprowadzić postępowanie, zgadzam się z proponowanemi mi w tym względzie wnioskami i upoważniam W. Panów do ogłoszenia władzom sobie podrzędnym, przy wykładzie prawa tego wątpliwości mającym następujących postanowień: 1) Ustawa z dn. 9. Lutego 1817 r. rozwiązuje pytanie, w jakim języku czynności przez władze w prowincyi Poznańskiéj przyjmowane być mają. Przy postanowieniu tém a mianowicie, że we wszystkich przypadkach, gdzie przepis ów tego wymaga, czynności w języku polskim odbywać się mają, nieodmiennie pozostać się musi; 2) Przepisy ogólne prawa krajowego służą jednakże za wskazówkę, w jakim przypadku nieużycie przepisanego języka nieważność czynności stanowi. Zarzut nicości lub nieważności czynności, która przeciwko przepisom ustawy z d. 9. Lut. 1817 w jednym tylko z obydwóch języków, lub zamiast polskiego w niemieckim lub przeciwnie, zdziałaną została, jest nieuzasadniony, skoro przepisom praw ogólnych kraju, podług których postępowanem być ma, kiedy sędzia języku stron z któremi działa, nie posiada, zadosyć się stanie. 3) Ze względu na postanowienia §§. 75. i 422. dodatku do ordynacyi processowéj, wolno jest interessentom zrzec się spisania czynności w obydwóch językach, lub też tłómaczenia w niemieckim języku, na język polski. W tym względzie wystarcza owszem, przy spisaniu głównéj czynności oświadczenie się stron wyraźne w obydwóch językach spisać się mające, iż niechce z prawa jéj służącego korzystać i nie żąda spisania protokułu pobocznego przez tłómacza.

Teatr Miejski.

W sobotę dnia 20. Lipca 15te przedstawienie polskie towarzystwa artystów dramatycznych pod dyrekcyą Pana Zygmunta Anczyca: Na benefis Wiktoryi Studzińskiéj: N a p o l e o n w H i s z p a n i i w r o k u 1808. Drama w 3ch aktach a 6. oddziałach.

Kurs papierów i pieniędzy giełdy Berlińskiéj.

Dnia 16. *Lipca* 1839.	Stopa prC.	Na pr. kurant papierami	Na pr. kurant gotowizną
Obligi długu państwa	4	$103\frac{2}{3}$	$103\frac{1}{6}$
Pr. ang. obligacye 1830. . . .	4	$103\frac{1}{3}$	$102\frac{5}{6}$
Obligi premiów handlu morsk.	—	70	$69\frac{1}{2}$
Obligi Kurmarchii z bież. kup.	4	—	$102\frac{1}{4}$
Obligi tymcz. Nowéj Marchii dt.	$3\frac{1}{2}$	—	$101\frac{1}{2}$
Berlinskie obligacye miejskie .	4	104	$103\frac{1}{2}$
Królewieckie dito . .	4	—	—
Elbląskie dito . .	$4\frac{1}{2}$	—	$99\frac{1}{4}$
Gdanskie dito w T.	—	$47\frac{1}{2}$	—
Zachodnio - Pr. listy zastawne .	$3\frac{1}{2}$	$102\frac{1}{4}$	$101\frac{1}{4}$
Listy zast. W. X. Poznańskiego .	4	—	$104\frac{1}{3}$
Wschodnio - Pr. listy zastawne .	$3\frac{1}{2}$	—	$101\frac{3}{4}$
Pomorskie dito . .	$3\frac{1}{2}$	$103\frac{1}{4}$	$102\frac{1}{2}$
Kur- i Nowomarch. dito . .	$3\frac{1}{2}$	$103\frac{1}{4}$	$102\frac{5}{6}$
Szląskie dito . .	$3\frac{1}{2}$	$103\frac{1}{4}$	$102\frac{3}{4}$
Obl. zalegl. kap. i prC. Kur- i Nowéj - Marchii	—	96	—
Złoto al marco	—	215	214
Nowe dukaty	—	$18\frac{1}{2}$	—
Frydrychsdory	—	$13\frac{1}{2}$	13
Inne monety złote po 5 talarów .	—	$12\frac{3}{4}$	$12\frac{1}{4}$
Disconto .	—	3	4

C e n y t a r g o w e w mieście P o z n a n i u.

Dnia 17. Lipca 1839. r.	od Tal.	od sgr.	od fen.	do Tal.	do sgr.	do fen.
Pszenicy szefel	1	22	6	1	27	6
Zyta dt.	—	22	6	—	27	6
Jęczmienia dt.	—	20	—	—	22	6
Owsa dt.	—	15	—	—	17	—
Tatarki dt.	—	—	—	—	—	—
Grochu dt.	—	22	6	—	25	—
Ziemiaków dt.	—	10	—	—	12	6
Siana cetnar	—	16	—	—	20	—
Słomy kopa	4	5	—	4	12	6
Masła garniec	1	12	6	1	15	—
Spirytusu beczka	14	10	—	14	17	6